

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sponsvs Sangvinvm

Zachmoorter, Michiel

T'Antwerpen, [1641]

Voor-Reden Tot den Leser.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35954

VOOR-REDE N

Tot den Leser.

It ist soo dat de Chyt-
telhcke volcomentheyt
meest ghelegghen is in
waerachtelijck metten
geest Godt aen te han-
ghen / ende alsoo een niet hant te
worden / soo en zijn nochtans de
uytwendighe oeffeninghen niet te
verachten / jae in sekere ghelegent-
heden seer oorzboorlijck ende som-
tijds nootsaeckelijck. Onder dese
zijn de pelgrimagien tot plaetsen
die Godt met eenighe wercken /
reliquien / memorie van Heyligen /
ofte met eenighe weldaden vereert
heeft. Want al ist dat dien gros-
ten Godt in gheene plaetsen be-
sloten en can wesen / oft men mach
hem al-omme aenbidden / soo ist
dat hy niet min altoos eenighe
plaetsen bechozen heeft tot sijnen
besonderen dienst / ende daer hy
besondere gaben de menschen is
uyt-deplende / soo wy hier af on-

Voor-reden

tallijche exempelen van booz ende
naer Christi gheboorte soudē kon-
nen boozt bzenghen. Het besoecken
van sulcke plaetsen is loffelijck
ende goet: 1. Om dat het van sijn
nature weghē verweckinge is tot
debotie. 2. Om dat met sulck be-
soeck Godt vereert wordt; want
't is teekēn dat wy Godt ende de
Heylighen groot achten / als wy
moeyte doen om plaetsen Godt
ende de Helighen toe-gheepghent
te besoecken. 3. Het is een werck
van penitentie ende voldoeninghe
mede-bzenghende sijn pijnelijck-
hepdt. 4. Het is een uytwendigh
werck en belijdenisse des geloofs/
waer-mede wy toonen Catholijck
te wesen / en ons niet te schaemen /
jae goet te vinden selfs de manie-
ren van doen die de byanden van
ons gheloove / meest bestrijden.
5. Het is een uytwendigh werck
der dengt diemen noemt Religio,
ofte Godts-dienstighēte ende eer-
biedinghe tot Godt / waer mede
wy bekennen onsen Godt schepper
van ziele ende lichaem / als wy
hem

Tot den Leser.

hem soo wel metten lichaem / als
met de ziele ende gheest dienst be-
wijfen.

Onder dese Pelgrimagien ende
Behaerden is altijd verre d'unt-
nemenste ghelouden gheweest de
gene van het heyligh Landt / ende
meest vande plaetsen die onsen
Salighmaker eertijds besproept
heeft met sijn precieus Bloedt / oft
daer hy iet besonders om de sa-
lighhejdt vande menschen gheleden
heeft. Hier af schrijven seer hoo-
ghelijck den H. Hieronymus in
sijnen 17. briez / den welcken is aen
Marcellam / in sijnen 27. vande
doot van Paula ende elders / ende
vele andere oude en̄ nieuwe schrij-
vers / soo oock onallijcke Godt-
vruchtighe personen gheestelijck
ende weelijck van alle qualitey-
ten / soozten ende conditien / met
groote vruchten ende profijten
van haerlieder zielen dese plaetsen
besocht hebben.

Maer soo't ieghelijck niet ghe-
legghen en is soo verre niet soo
grooten kost / als daer toe van

Voor-reden

noode is/ door de Ongheloovighe/
met veel perijckels te reysen / ont-
te ghemoet te comen de goede zie-
len ontsteken met begheerte om
haerlieder Saligh-maker in sijn
bloedighe voetstappen naer te vol-
ghen/ende om dat de selve te beter
deelachtigh souden worden vande
wateren van gratien en verdien-
sten die in't heyligh Landt ober-
bloedelijck wyt de Mysterien van
de Passie Christi gheloeft hebben
en noch bloeyen voor alle de gene/
die met dorst van haerlieder salig-
heydt de plaetsen daer die Myste-
rien volcomen zijn besoecken / heeft
den Doorzuchtighsten ende Eer-
weerdighsten Heere Iacobus Boo-
nen' Werssch-bispe iop van Meche-
len/ als-doen Bisshop van Gent/
den xx. Junij 1621. met groote so-
lemniteyt ende Processie inde Pa-
rochie van S. Marten t'Ecker-
gent/ inde selve stadt van Gent/
inghestelt eenen devoten Omme-
ganck ende Bebaert / inden welc-
ken verscheyden Mysterien van
het Lyden Christi vertoont woz-
den

Tot den Leser.

den nae d'af-schepdinge ende ver-
deplinghe der plaetsen soo die van-
den H. Lande af-ghemeten / sijne
Eerweerdigheyt over-ghesonden
zijn ghetoeest.

Tot meerder verstandt van de-
sen Onneganck ende Bebaerdit
vande Passie Christi / sult bemerc-
ken / datter meer Mysterien ver-
haelt worden dan Statien; eens-
deels dooz dien dat de Beke van
Cedron niet gherekent en wordt
dooz eene Statie / maer wel dooz
eenen doozganck / nochtans seer
merckelijck / om de redenen hier
naer ghestelt pag. 35. eensdeels
dooz dien dat inde Statie van het
Rechter-hups van Pilatus alleen /
ons drie Mysterien (om dat die
zijn vande besonderste van geheel
de Passie) dooz ooghen ghestelt
worden / elck met eene Meditatie
verclaert in desen boeck / te weten
de Gheesselinghe / Crooninghe /
ende Ecce homo' met de verboijsin-
ghe Christi ter doodt. Soo datter
in als achthien Statien zijn / en-
de eenentwintigh Mysterien.

Het

Voor-reden

Het ontmoeten van Veronica/
die Christo eenen doeck biedende/
de ghedaente sijns aenschijns/
van hem daer in ghedruucht/weder ont-
fanghen heeft / hebben wy ghestelt
bupten de stadt van Hierusalem/
daer Christus aeneenen steen (die-
men de Pelgrims pleegh te too-
nen) is blijven staen/ al-waer hy
de dochters van Hierusalem aen-
ghesproken heeft/onder de welke
dese Veronica was / soo P. Salme-
ron Tom. 10. in Euangel. Tract. 33.
Hieron. Natalis Societ. Iesu Theol.
Euang. Hist. imagiue 125. & in An-
notat. in eandem, ende andere seer
wel schryben: al ist dat sommighe
dese ontmoetinghe van Veronica
stellen in de stadt voor de Rech-
ters poorte / ja eenighe maechen
daer af eene nieuwe Statie: waer
af my dunckt de eenighe reden te
wesen / om dat aldaer ghetoont
wordt het huys van Veronica/
ende dat sommighe de heylighe
plaetsen besocht hebben / sonder
voorder acht tenemen / ofte niet
wetende waer dit bieden vanden
doeck

Tot den Leser.

doeck soude gheschiedt zijn / stellen
het selve voor het hups van Beronica /
om dat sy is die vrouwe die dese
beleefthepdt aen Christo bewesen
heeft / die van Christo / inder manie
ren als voorszeydt is / bergolden is
gheweest / hoe wel dat andere / die
met meerder voorszichthepdt
gheschreven hebben / hier af anders
niet en schryben / dan dat al-hier
ghetoont wordt het hups van Beronice
ofte Beronica / die welcke siende onsen
Salichmaecker mismaecht van sweet /
bloedt / ende spoufel / heeft ghenomen
eenen doeck van haeren hoofde / ende
den selven hem ghepresenteert om sijn
Aenschijn af te drooghen / etc. sonder
dat sy segghen dat dit op dese plaetse
soude gheschiedt zijn. Ende en is niet
te verwonderen dat men aen de Pelgrims
van Hierusalem begaende den pijnlijcken
wegh / die genoemt wort Via dolorosa,
toont het hups daer men houdt sulck-
eene vermaerde Vrouwe ghewoont te
hebben / ende aldaer eenighen tijdt
waert

Voor-reden

waert te hebben dien wonderlijc-
ken doeck met de ghedaente van
het Menschijn des Heeren daer in
ghedrucht / ghemercht men inden
selven wegh / en op de selve strate
wel toont het huys vanden Pha-
riseus / daer den Heere ghenoodt
zijnde / eene Sondaresse is inghe-
comen / wasschende sijne voeten
met haere traenen / etc. het welck
doek by de Pelgrims ende Schrij-
vers wordt aengeteekent / ja selfs
het huys datmen seght gheboest
te hebben de wooninghe van den
Rijcken Dreck verwesen ter helle /
daer den Heere af spreekt. Luc. 16

Maer hier upt en can geensins
volghen dat dit bieden van dien
doeck / ende het drucken vande ge-
daente van het Menschijn Christi
inden selven (die nu te Roomen in
S. Peeters Kercke bewaert ende
sontijds ghetoot wordt (soude
gheschiedt zijn vooz ofte ontrent
het huys van Veronica ; jae en
schijnt niet gheloobelijck te wesen /
dat alle die andere Godt vreesende
Vrouwen Christum volghende /

Tot den Leser.

sy / die met besondere liefde tot hem ontsteken was / soude t'huys ghebleven hebben / tot dat hy aldaer voorby gaen soude / maer is meer te dencken (soo wy upt ghe- loofbaer Schryvers ghestelt heb- ben (dat Veronica met die ander Vrouwen Christum / soo hy ginck naer den bergh van Calvarien / volghende / waer-ghnomen heeft syn stil-staen byten de poorte / als hy / soo voorszeydt is / die Vrouwen aen-ghesproken heeft / ende dat sy daer eenen doeck van haren hoofde (soo-men ghemeenelyck schryft (af-doende / dien Christo ghepresenteert heeft om daer mede syn mismaecht Menschijn af te drooghen / waer toe sy wel andere doecken soude ghehadt hebben / waert soo dat sy recht upt haer huys naer Christum soude ghe- gaen hebben : niet wesende oock om gelooven dat de vyandē Chri- sti / haestelijck spoedende om Chri- stum te cruypen / souden toe-ghela- ten hebben dat hy soo dickmaels soude gherust ofte stil-ghestaen heb-

hebben. Doch eenigh mis-ver-
 standt / soo wel nopende Veronica
 als die andere Vrouwen van Chri-
 sto aen-ghesproken / by sommighe
 ghestelt binnen de stadt van Hie-
 rusalem / mach daer upt gheresen
 zijn / dooz dien dat den bergh van
 Calvarien / ende den wegh / soomen
 in desen tijdt derwaerts gaet / is
 nu binnen de stadt van Hierusa-
 lem / daer eertijds dit al buyten
 de stadt gheweest is / seker wessende
 dat onsen Saligh-maecker daer
 buyten ghecrupst is / ende dat hy
 om na den bergh van Calvarien
 te gaen de Rechters poozte upt-
 ghegaen is / dooz de welcke / nu
 t'eenemael verballen / geenen dooz-
 ganck meer en is. Ende soo comt
 onse maniere van stellen van dese
 Stalien beter ober een met de ghe-
 steltenisse van Hierusalem / soo die
 was ten tijde van onsen Saligh-
 maker / ende is ghefondeert op het
 schryben van treffelycke Schry-
 vers ende Leeraers : soo oock het
 verschild ende de mate die wy ghe-
 volght hebben ober een comt met
 de

Tot den Leser.

de mate ghenomen by de gene die
heylighe plaetsen besocht hebben-
de / al ist dat sommighe het heyligh
Landt noyt ghesien hebbende / als
selft Adrichomius / die anders
veel dingen wel gheschreden heeft)
hier in wat verschillen. Naer dese
maet den wegh van het bitter lij-
den Christi I E S V (in desen onsen
Omme-ganck af-ghelept ende ge-
volght) beginnende vanden hof
van Oliveten tot het gat van de
steenroose van Calbarien / waer in
het Cruys vast ghemaecht was /
als den Saligh-maker daer aen
was hangende ende sterbende vooz
het menschelijck gheslachte / is in
als behelsende vijf duysent ses
hondert vier-en-estig treden.
Elcke trede begriipt twee voeten
en een half / en soo zijnder veerchier
duysent hondert en t'estig voe-
ten. Daer-byboeghenden (soo men
in dusdanighe Omme-ganghen
ende Bebaerden gemeynlijck doet)
de 108. treden vande plaetse van
het Cruys tot het graf / comt ge-
heel den wegh tot 5772. treden /
maken =

Voor-reden

makende 14430. voeten. Het deel
 van desen wegh / 't welck men
 noemt Via dolorosa den pijnlijcken
 oft Bloedighen wegh / bespreept
 met het precius Bloedt ons Sa-
 lighmakers / als hy daer door ghe-
 gaen is op den Goeden Vrijdagh /
 van het Rechter-huyjs van Pi-
 latus tot de plaetse van het Cruys
 op den Bergh van Calvarien / is
 van neghen hondert vier-en-tach-
 entigh treden / dat zijn twee duy-
 sen vier hondert 't sestig voeten.
 Maer ghenomen tot het graf ons
 Heeren zijn 't 1092. treden / maken-
 de 2730. voeten. Den Ghendtschen
 Landt-voet is minder dan den
 gheene van het H. Landt / ende is
 van thien duymen / naer welke
 mate de veerthien voeten maerken
 een Roede / daer mede men ghe-
 woone is het Landt te meten / en-
 de sulcke veerthien hondert Roede-
 den maken een Vlaemsche mijle.
 Maer dese mate is gheheel den
 wegh vande Passie Christi behel-
 sende vijftien duysent vier hon-
 dert voeten / dat zijn elf hondert
 Roeden /

Tot den Leser.

Roeden/ende alsoo vijftigh Roeden
meer dan drie quartiers mijls.
Via dolorosa, oft den Bloedighen
wegh is van 2915. voeten/maec-
kende 208. Roeden: die hier af sou-
de willen nemen de 108. treden tot
het graf / soude moeten af-nemen
287. voeten seben duymen ende een
seste deel van eenen duym Gendt-
sche Landt-mate. Maer den voet
van het H. Landt / waer af wy ge-
seydt hebben de twee en half te
maken een trede / enverschilt niet
vele vanden eersten Roomschen
antijcschen voet/ end oock vanden
Gendtschen hout-voet / die meer-
der is dan den Landt-voet / soo
dat de 13. hout-voeten maken te
Ghendt 14. Landt-voeten; ende
by-na een stroomael meer/ende
is van elf duymen / by-nae ober-
een-comende / niet alleen met den
voet van Italien / maer oock van
veel plaetsen van dese Nederlan-
den. De metinghe ende verdeplin-
ghe vande plaetsen vertoonende
de mysterien vande Passie/by ons
monsen Omme-ganch / en in de-
sen.

Voor-reden

fen boeck onderhouden / is ghe-
volght in veel plaetsen van het
Nederlant / namentlijck in Vlaen-
deren tot Rijffel / Veurne / Aude-
naerde / Gheersberghe / Wardope /
Graerde / Olfen / Extuelde / ende
elders.

Desen vermaerden Onnieganc
en Bebaerdte bande Passie Christi
begint te Gendte / soo voorszeyt is /
bande Heyligh-Bloedt Capelle /
vertoonende den Hof van Olive-
ten / al-waer onsen Salighmaker
(boldroefheydt zijnde) heeft sinen
Hemelschen Vader gebeden / swee-
tende water ende bloet / ende eyndt
inde Parochiale Kercke van sinte
Marten t' Eckergem / daer de me-
morie is bande begravenisse van
het H. Lichaem ons Heere. Welc-
ken Onneganck tweemaal alle
jaere met solemnele Processie be-
gaen wordt / te weten / op den Goe-
den Wrydagh (onderhoudende
nochtans sulck als den tijdt is
toe-latende) ende op den eersten
Sondagh naer d' Octabe vanden
Feest-dagh van het heyligh Sa-
crament /

Tot den Leser.

crament / wesende den dagh van-
de in-stellinghe van dese devotie/
beginnen de t'elckens naer 't voor-
gaende Sermoon ten vier uren
naer noene / Welcken Sondagh
met de acht naer volgende daghen
inde voorszeyde Kercke met Ser-
moonen ende verscheyden Godts-
diensten onderhouden worden.
Boven dien wordt het deel van
desen wegh genoemd Via dolorosa,
pynlijcken ofte Bloedighen wegh/
met Processie begaen / dock naer
't voorgaende Sermoon t' sabonts
ten vijf uren in het sluyten vande
boven-geschreven neghen dagen/
en insghelijcks op den dagh vande
berheffinghe van het H. Cruys
den 14. Septemper / op welcken
dagh op den Bergh neffens de
voorszeyde Kercke het Cruys met
solemnele Benedictie van den bo-
ven-geschreven Aertsch-Bisschop
van Mechelen in 't jaer 1621. ghe-
stelt ende verheven is geweest. In
alldese Processien / upt-genomen
op den Goeden Dypdach / draeght-
men den Saligh-maken in 't heyligh

Voor-reden

ligh Sacrament / die eens met
 grooten spot / pijn ende smerten
 alle dese weghen / hier verthoont/
 onse salighyt werckende / begaen
 heeft. Boven dien mach den sel-
 van Omme-ganck alle de daghen
 vanden jare Godtbzuchtelyck en-
 de verdienstelyck besocht worden/
 soomen oock met groote stichtin-
 ghe siet geschieden. Ende dit doen-
 de / verdient men t'elcke reyse vier
 hondert daghen Aflaet / ende als-
 men te bozen gebiecht zijnde / ende
 het H. Sacrament ontfangen heb-
 bende / het selve doet op de verhef-
 finghe van hen hepligh Crups/
 ende op den Goeden Vrijdagh / se-
 ven jaren ende soo veel Quadra-
 ghenen. Boven-dien hondert beer-
 tigh daghen booz elck Beeldt ende
 Mysterie van desen Omme-ganck/
 als men het selve eentighe eerbiedin-
 ghe is bewysende / alles midts
 dat men bidde booz de verheffinghe
 van de H. Kercke / upt roepinghe
 der heresien / ende eendzachtigheyt
 der Christen Bzitten. Soo dat
 wie desen devoten omme-ganck
 vande

Tot den Leser.

vande Passie Christi te Ghendt
begaet / elck Beldt eere bewyfen-
de ende devotelyck biddende / als
vozen gheseydt is / vooz de heylige
Kercke / etc. verdient t'elcke tepsse/
wat dagh vanden jaer het 3p
drie duysent drie hondert veertigh
daghen Aflaet. Dit al boven den
vollen Aflaet op den eersten Son-
dagh naer d'Octave van het H.
Sacrament / als wanneer begin-
nen de boven-gheschreven neghen
daghen / ende insghelycks op sinte
Martens dagh den 11. Novom-
bris / ende boven den vollen Aflaet
op H. Cruys Vindinghe ende Ver-
heffinghe; ende veel andere schoone
pardoenen ghegunt aen de gheene
die zyn in den Broederschap van
den H. Cruys in dese Kercke on-
dehouden / midts noch andere
Aflaten diemen verwacht ten op-
sicht vanden voozseyden Omme-
ganck.

Den vooznoemden Doorluch-
tigsten Heere Aersch-Bischop is
bewoeght geweest om dese devotie
meer in dese Parochie dan elders

in te stellen; eerst ter oorzaecken
 vande voorszeyde Heyligh-Bloedt
 Capelle/ staende op den acker niet
 verre vande Parochiale Kercke/
 vande welke sy is eenen aenhanck
 ende dependentie/ de selve heel toe-
 behoorende: welke Capelle is
 eene oude memorie/ van dat in 't
 jaer Christi 1354. eenighe dieven
 by nachte inde Kercke vande Au-
 gustijnen te Ghendt ghebroken
 zijnde/ ende aldaer onder andere
 ghestolen hebbende de groote Ci-
 bozie/ inde welke het H. Lichaem
 Christi was rustende/ zijn daer
 mede gekomen tot de plaetse daer
 de voorszeyde H. Bloedt-Capelle
 staet/ al waer sy het H. Sacra-
 ment upt de Cibozie nemende heb-
 ben ghedolven. Waer af den eenen
 dief in sijn conscientie berdoert wor-
 dende/ is wederom ghekeert om
 het selve aen iemandt te kennen te
 geben/ op dat aen dit alderweer-
 dighste Sacrament geen meerder
 oneere en soude gheschieden/ ende
 is de heylighe Hostie t'eenemael
 bebloedt ghevonden by hem/ ende

Tot den Leser.

by eenen schaep-herder aen wien
by dese saecke ontdeckte/ den welc-
ken siende sijn schapen (als knie-
lende) rontom de H. Hostie lig-
ghende / ende de aerde besprenckelt
ende vochtigh vanden bloede / is
ghelooopen tot het volck / hen dit
groot mirakel te kennen gebende.
De Augustijnen dit verstaende /
hebben het selve in Processie met
grootte eerbiedinghe in hunne
Kercke ghehaelt / ende ter eeren
van dit H. mirakeleus Bloedt een
vermaert Broederschap op-ghe-
recht / ende men houdt daer jaer-
lijchs Sondaeghs onder d' Octa-
ve van H. Sacraments dagh ee-
ne solemnele Processie / diemen
noemt van het H. Bloedt / inde
welcke de Augustijnen de vooz-
seyde Capelle comen besoecken /
singende aldaer eenighe Lof-san-
ghen die ghesloten worden met de
Benedictie met het H. Sacrament
aen het volck. De selve Capelle
wordt met Processie jaerlijchs be-
socht op den Feest - dagh vande
Vindinghe van het H. Cruys / den

Voor-reden

derden dagh van Mey / smorghens
ten thien uren / uyt de vooz-ghe-
noemde Prochie Kercke van sinte
Marten / ter ghedenckenisse vande
vindinghe vande H. Hostie / ende
van het miraeckel hier vozen ghe-
stelt / waer af de Historie ende ghe-
schiedenisse eertijts was gheschil-
dert op de mueren vande eerste
Capelle / maer die inde voorzeden
troubelen met de Prochie-Kercke
dooz de vbanden des gheloofs af-
ghebroken zijnde / is de selve Hi-
storie in een gheschildert tafereel
ghestelt op den Wutaer vande Ca-
pelle naer de voorzeyde troublen
herbouwt / daer die voozgaende
gestaen hadde / soo die noch te sien
is op den Wutaer vande Capelle /
soo die teghenwoozdelijck is Hier
is van ouden tijden groot besoeck
geweest tegen verscheyden cranck-
heden / besonderlijck van cozsen /
ende veel personen zyn in dit be-
soeck ghenesen gheweest / al het
welck ghebleken zijnde / oock dooz
attestatie van sijne Eerweerdig-
heyt aen haerlieder Hoogheden

Alder-

Tot den Leser.

Aldertns ende Isabella' (ter hoogher ende saligher memorie) heeft ghemaeckt / dat sy le t' samen te Gent wesende / dese heylige plaetse hebben comen besoecken / en met eene goede somme begift / om dat eene nieuwe meerdere Capelle op de selve plaetse gemaeckt soude worden / die welcke op-ghemaeckt zijn de / dient seer welvoor beginsel ende eerste Statie van desen Omme-ganch / vertoonende op die plaetse onsen Saligh-maker biddende / ende met Bloedt ende water / dat hem af-liep de aerde vochtigh maeckende / daer de memorie is banden selben Saligh-maker in het H. Sacrament eertijds inde aerde gebonden met veranderinghe bande aerder in bloedighed. Dese eerste Statie is by laste ende ten coste bande Alder Doorluchtighste Infante ende Princesse Isabella Clara Eugenia verheben in het voorhof vande voorszede Capelle met de memorie van haerlieder Hoogheden.

Ten tweeden / so is dese Prochie

bequaem gebonden tot desen Omme-ganck om de stillighepdt ende verschepdenthept vande selve vanden volcke/ het welck seer helpt tot oeffenen van devotie/ ende daerom / al ist dat men eenighe straten ghenomen heeft om bequamelijck Processie te moghen draghen ende onbequame wegghen te schoulwen / soo is't dat alle de Statien ghebrocht zijn op stille ende vertrocken plaetsen.

Ten derden/ om dat daer de vanden van het oprecht gheloope die voozleden troublen de Parochiale Kercke totten gronde af-bzekende / hebben ghesocht de salighe memorie van het Cruys ende Lijden Christi / ende het Sacrificie der Missen (ons het selve Lijden voozhoudende) te verdrjyben ende te nemen / dat al-daer op-gherecht zijnde den standaert van het Cruys / ende verschepden Mysterien vande Passie Christi vooz ooghen ghestelt / beschaemt souden worden de vanden van het Cruys Christi / ende de Ghe-
loobige

Tot den Leser.

loobighe verweckt / om met be-
weghen te ghedencken de droef-
heden / smerten / ende pynen / die on-
sen Salighmaker in sijn lichaem
gheleden heeft / ende salighlyck be-
roert souden worden om sijn boet-
stappen te volghen met oprecht
berouwder sonden / ende om hen-
lieden te becleeden met alle deugh-
den / soo sijne Eerweerdighepde
ghestelt heeft in sijne opene brieven
daer af upt-ghegeven.

Boven dien soo is dese plaetse
van S. Marten t' Ekergerm ghe-
noemt / van oude tijden ghehouden
gheweest voer eene seer devote
plaetse / ende oversulckis alomne
vermaert ende van veel besocht /
daer verscheyden mysterien vande
Dassie ons Heere op viversche
plaetsen verthoont waren / hoe-wel
niet soo op haer-lieder mate ende
verschil als nu / daer oock in de
kercke waren veel schoone Reli-
quien / onder andere van het hout
van't H. Cruys ende van S. Mar-
ten / die aldaer noch bewaert wor-
den; de eerste in een silberen Cruys /

Voor-reden

d' andere inde siertel van S' Mar-
 ten / hebbende de selve Kercke oock
 begift gheweest met seer veel Af-
 laeten / als onder andere boven
 de groote Paerdoenen (soomen die
 noemt) van Passie-sondagh ende
 Palm-sondagh door alle Gheloo-
 bighe in state van gratie die be-
 soeckende op eenighen Sondagh
 ofte Feestelijcken dagh / ende noch
 veel andere daghen vanden jare/
 ofte daer Misse oft eenighen an-
 deren dienst hoerende ofte celebze-
 rende / ofte doende celebzeren de
 Misse / oft het Kerck-hof omme-
 gaende ober alle zielen biddende/
 oft gevende eenighe aelmoesse ter
 hulpe vande fabrijcke / licht / oft
 sijnamenten vande selve Kercke/
 ende ter veel andere occasien / ten
 minsten ses hondert tachtentigh
 dagen / dickmaels twaels hondert/
 ende somtijts meer. Welcke saec-
 ken door de verwoestinghe vande
 leste troublen verdwyster zijnde/
 heest sijne Eerw-ghesicht door de-
 sen deboten Omme-ganck dese
 plaetsen ende Kercke in hare oude
 her-

vermaerthepdt / besoeckende staet
(jae beteren waert moghelijck) te
brenghen.

Ter ghelijcker meyninghe heeft
die Alder-doozuchtighste Prin-
cessse Isabella Clara Eugenia niet al-
leen soo voorszeyt is / verheben die
eerste Statie aende H. Bloedt-
Capelle / maer oock den 30. No-
vembrijs 1625. den dagh van S.
Andries geassisteert vanden Cer-
weerdighstē Heere Antonius Triest,
Bisschop van Ghendt / onder aen-
den Bergh van Calvarien ghelept
den eersten steen vande Choor van
de voorszeyde Kercke van S. Mar-
ten t' Eckergeren inde vooreden
troubelen by de heretijcken totten
grondt af-ghebroken (in welcke
Kercke eynt dien heylighen Om-
meganck ende Behaerdit met de
vertooninghe vande begravenisse
Christi: willende alsoo dese Godt-
vuchtighe Princessse met haer ey-
gen handen weiren de schanda-
leuse memorie van Kerck-bzake
aldaer de vbanden van het Ca-
tholijck gheloobe ghelaten / gelijk

Voor-reden

eertijts de heylighe Helena / moe-
 der vanden Keyser Constantinus
 upt-gheroeyt heeft de onstichte-
 lijcke memorien vanden Heydenen
 op de heylighe plaetsen ghestelt /
 stichtende aenden bergh van Cal-
 varien eene seer eerlijcke Kercke /
 ende brenghende de selve over het
 heyligh graf. Vanden dien soo heeft
 de selve Alder-doorzuchtighste In-
 fante ende Princesse den 24. No-
 vembrijs 1623. wesende eenen vry-
 dagh) (al-hoe-wel dat het seer cout
 was / vergeselschapt met sijn Ex-
 cellentie den Marquis Spinola, ende
 andere Heeren des Hofes te voete
 ghegheuen gheheel desen wegh ende
 Ommegeant vande Passie Chri-
 sti / ende voer elck Beeldt knielen-
 de langhe ghebeden) groetende en-
 de eerende alsoo in persone de
 Mysteries hier vertoont / daer af
 si de heylighe plaetsen daer die
 volcomen zijn buyten ende bin-
 nen Hierusalem / heeft tot twee
 stonden doen besoecken door Re-
 ligieusen vande Orden der Capu-
 cijnen : ghebende alsoo teghel ijk
 goet

goet exempel van Godtvruchtig-
hepdt ende debotte-

Maer alsoo het niet ghenoegh
en is desen hepligen Ommevanck
ende Bebaerdit uptwendelijck te
begaen / ten zy het selve gheschiede
niet inwendighe debotie / soo is't
dat ick / om die te helpen / voort-
stelle dese twintigh Meditationen op
de Mysterien vanden selven Om-
mevanck / daer by voeghende de
ghebedekens ende verschillen van
de Statien / hier te vozen gedrukt.
Dese Meditationen hebbe ick soo
in't langhe ghestelt / niet dat van
noode is die alsoo van woerde tot
woerde te volghen / maer om daer
mede eenighe hulpe te gheben aen
de gheene die begheeren te medite-
ren / ende om dat de selve aendach-
telijck ghelesen bequaem zijn om
den mensch te verwecken / ende dat
alsoo de selve dienen vooz goede
oeffeninghen / niet alleen vooz de
gheene die desen Ommevanck be-
gaen / maer oock op alle andere
tijden ende stonden / selfs inden
heplighen dienst der Missen / al-

Voor-reden tot den Leser.

waer de Passie Christi lebendig
wordt vertoont. Dese Meditatie
zijn gestelt op de bedeylinghe ende
maniere verclaert in mijn Bruy-
degoms Beddeken / beginnende
van het vierde Capittel des eer-
sten deels : waer af ick een cozt
begrijp hebbe by-gheboeght in't
eynde van desen boeck / achter de
Meditatie. Doet met desen mij-
nen arkepdt profijt voor u ziele /
ende bidt den oppersten Bruyde-
gom voor my / die ick in desen
boeck noeme Bloedighen Bruy-
degom / om dat hy vande eerste
Statie in't hofken bloedigh is
gheweest.

Copije